

Pavel Postica despre participarea pasivă a tinerilor la alegeri: Lipsește educația politică

Concurenții electorali trebuie să comunice direct cu alegătorii, dar nu prin intermediul televizorului sau a afișelor publicitare. Este părerea Directorului de programe al Asociației Promo-Lex, Pavel Postica. Expertul vorbește într-un interviu pentru Jurnal.md cum ar trebui ajustată legislația electorală, astfel încât să fie evitate eventuale încălcări, dar și cum ar trebui tinerii stimulați pentru a fi mai activi în ziua scrutinului.

Cum apreciați modul de desfășurare al alegerilor locale din acest an?

P. Postica: Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să faci comparație cu ceea ce-a fost anterior. Din punct de vedere a organizării propriu-zise, a respectării normelor calitative, noi stăm mult mai bine, dar evident, sunt și anumite lacune, pentru că în proces sunt implicați peste 20.000 de funcționari. Pe alocuri se întâmplă lucruri stranii. Pot fi erori umane, dar este ok, atunci când ele sunt făcute involuntar.

La ce erori vă referiți?

P. Postica: Păi sunt diferite. Spre exemplu am făcut renumărarea voturilor și am găsit procese verbale cu anumite erori tehnice în formulele de verificare. Oboseli – pentru că, în mare parte, funcționarii vin de la 5-6 dimineața și stau mai mult de 20 de ore. Se încurcă cu anumite noțiuni – buletine de vot anulate, neutilizate, etc. Deci, ai greșit 3-4-5 procese verbale și atunci ești nevoit să faci

renumărarea voturilor. Mai grav când se fac erori voluntare, cu intenții. Am avut și astfel de situații.

Credeți că e o obișnuință pentru candidații electorali și susținătorii acestora să planifice niște încălcări în timpul procesului de vot doar pentru a câștiga în alegeri?

P. Postica: Poate și sunt actori care ar vrea să influențeze cumva alegerile, inclusiv în ziua scrutinului, și cazurile de transportare gratuită a alegătorilor sau agitația în ziua alegerilor în fața secțiilor de votare. Da ele afectează. Cu cât și cum, eu cred nu sunt în stare să vă spun.

În care tur al alegerilor s-au înregistrat mai multe nereguli și în ce regiuni ale țării?

P. Postica: Nu am încercat să facem asemenea calcule, pentru că ele nu sunt relevante atunci când este vorba despre alegeri locale. Am avut un singur incident, la Topala, care a dus la nulitatea alegerilor, pe toată circumscripția. Avem multe cazuri când s-a practicat transportarea organizată a alegătorilor – în Chișinău, la Criuleni, Nisporeni, dar și în alte localități.

Noi nu suntem organ de anchetă, observatorii doar supraveghează cum decurge procesul de vot în cadrul secțiilor și în raza acestora. Noi am stabilit că au fost automobile care duc și aduc cetățeni la secțiile de votare, însă noi nu putem spune cui aparțin, cine este șoferul. Câteodată, când observatorul este din localitate, poate să spună dacă este candidat sau un consilier local cel care organizează transportarea. Sunt organe de drept care trebuie să stabilească anumite circumstanțe.

Dar iarăși, transportarea organizată nu este o infracțiune, o încălcare a procesului electoral, care poate fi sancționat, atât timp cât nu se dovedește agitația electorală în ziua alegerilor. Din punctul nostru de vedere, aceste acțiuni nu sunt ok, dacă ținem cont de actualul cadru legal.

Dacă noi am fi stabilit că în Republica Moldova se permite agitația electorală în ziua alegerilor, atunci nu am mai reacționa. Haideți să vedem, dacă sunt foarte multe cazuri, atunci hai să schimbăm legislația. Există foarte multe exemple în țările în curs de dezvoltare. Fac un parc și nu fac trotuarele. Mai întâi văd pe unde merg oamenii, iar ulterior stabilesc unde să facă acele trotuare, pentru că proiectanților li se pare într-un fel, însă în practică poate fi altfel. Așa și aici, dacă nu vedem o soluție pentru problema organizării transportului, atunci mai bine o legalizezi.

Și atunci ar fi în avantajul societății?

P. Postica: Așa ar fi liberi toți concurenții electorali să-și aducă susținătorii. Și care ar fi problema dacă li s-ar permite la toți? Așa vedem că cineva încalcă legea și noi pe urmă arătăm cu degetul. Important e să declari cheltuielile respective ca și cheltuieli ale campaniei. Trebuie să găsim alte modalități. Când vii cu un set de interdicții mai întâi trebuie să le verifici cum funcționează. Ulterior îl poți sancționa dacă nu a declarat cheltuielile pentru transport. Asta poți să documentezi. Ai văzut, ai fixat, ai dovedit că uite a utilizat transport. Eu cred că pe viitor ar trebui să revizuiți anumite lucruri, ținând cont de constatările respective.

Aceeași situație e și cu vânzarea băuturilor alcoolice. Noi vrem să arătăm că nu este frumos să vii la vot în stare de ebrietate sau să consumi alcool după ce ai aplicat ștampila. Asta se interpretează ca și corupere a alegătorilor. Aceeași bere, aceeași înghețată are un preț, o valoare.

O tendință pe care am sesizat-o la acest scrutin a fost „migrarea” alegătorilor de la o reședință la alta. Cele mai mediatizate cazuri au fost Topala și Băcioi. Scandalurile, în legătură cu aceasta, au fost la ordinea zilei. Considerați că acest lucru este o încălcare din punct de vedere etic sau o

lacună a legislației?

P. Postica: Eu cred că aici, la fel ca și în cazul utilajului electoral – cabine, urne, draperii verzi, galbene, roșii, albastre... Noi trebuie să luăm o decizie politică, într-un fel sau altul. Se votează doar la domiciliu, dar dacă eu nu am domiciliu? CEC a anunțat că sunt peste 100 de mii de persoane care nu au domiciliu și atunci ei nu votează. Noi, legăm cumva reședința cu dreptul la vot, deși nu e chiar corect. Din punctul nostru de vedere, noi trebuie să corelăm dreptul la vot cu lista electorală. Trebuie anunțat din start că uite, eu vreau să votez în localitatea respectivă și eu mă pun la evidență acolo. Și cu asta s-a finisat. Dacă eu am 3-4 imobile, eu unde votez? Pentru că pe mine mă privește ce impozite funciare îmi vor aplica autoritățile publice locale, voi vota acolo sunt imobilele. Eu nu pot să votez în patru locuri. Eu votez doar în unul și oricum trebuie să aleg. Numai că în asemenea situație, nu ține de discreția alegătorului, dar depinde de organul care aplică ștampila cu viza de domiciliu sau viza de reședință.

Organelor electorale, în temeiul articolului 39/7 din Codul Electoral, li s-a permis să controleze, într-un fel sau altul, acest proces. În cazul în care „migrația” are loc cu 20 de zile până la alegerile locale, atunci toată responsabilitatea pentru procesul de „migrație” îi revine organului electoral. El este în drept să verifice certificatul cu drept de vot și data când a fost aplicată viza de reședință. Cu regret, noi nu am avut acest mecanism în alegerile generale locale. Comisia Electorală Centrală a emis o decizie în care este indicat că doar funcționarii electorali votează în baza certificatelor cu drept de vot.

La ambele tururi ale alegerilor locale, rata de participare a tinerilor la vot a fost foarte mică. În opinia Dvs, de ce se întâmplă acest lucru?

P. Postica: Cât privește prezența tinerilor la urne, cred că

sunt două considerente de bază. Una – educația. Noi nu am avut o educație politică calitativă pentru tineri, practic nu a fost inclus în curricula școlară ce înseamnă democrație, de ce trebuie să te implici în procesul decizional, de ce să mergi la vot. Pe de altă parte noi suntem o țară tânără, partidele politice nu au o experiență în elaborarea metodologiilor de evaluare instituțională sau sunt în proces de consolidare. Noi nu avem, ca în țările democratice, concursuri pentru alegerea conducerii în școli, unde este implicat tineretul, pentru că noi mergem pe variantă restrictivă – nu se poate, deoarece e politică. În alte țări se organizează concursuri pentru cel mai bun tânăr politician, procese de organizare a alegerilor în școli și elevii de atunci încep să învețe ce înseamnă transparență, cum să numeri corect voturile.

Al doilea aspect, iarăși revenim la viza de reședință, domiciliu. De obicei vin în Chișinău sau în alte orașe unde sunt universități. În Chișinău sunt foarte mulți studenți care stau la gazdă sau la cămin. În această perioadă, majoritatea pleacă acasă, pentru că sunt în sesiune și fie vin doar la examene, fie au finisat anul de studii. Efortul de a veni la cămin doar ca să voteze este unul suplimentar și practic își pierde dreptul la vot.

Cum apreciați activitatea presei în timpul campaniei electorale, dar și în ziua alegerilor generale locale?

P. Postica: Este un pic complicat pentru mine să vorbesc despre activitatea presei, pentru că nu este domeniul pe care noi am încercat să-l monitorizăm și noi nu suntem specializați bine pe acest segment. Nu mi-a plăcut că majoritatea partidelor, majoritatea concurenților electorali au pus accent pe presă, pe mass-media în campaniile lor. Deci cam 70-90% din cheltuielile pentru campanie sunt pentru publicitate electorală sau materiale de publicitate și foarte puțin accent se pune pe comunicarea directă, pe întâlnirea cu alegătorii. Ei au mizat pe asta doar în ziua alegerilor, atunci când stau practic toți deputații, toți consilierii în apropierea

secțiilor de votare și spun „ Bună ziua, bună ziua. Ce mai faceți? Ați venit să ne votați?” În mod normal ar fi trebuit în toată ziua, să meargă prin localități, să discute cu oamenii, să afle care sunt problemele lor, cu ce se confruntă, cu ce pot să-i ajute, cum să le rezolve problemele. Dar așa, ei stau la Chișinău și discută cu oamenii prin intermediul televizorului, ceea ce mie mi se pare incorect.

Primarul ales, Dorin Chirtoacă a declarat că a fost o competiție corectă. De cealaltă parte, liderul socialiștilor nu recunoaște rezultatele, le-a contestat și a invocat niște nereguli, care, în opinia sa, ar constitui un temei pentru a se repeta scrutinul. Promo-LEX a delegat observatori în 308 secții de votare din Chișinău, spuneți-ne, cum a decurs procesul de votare în capitală?

P. Postica: În linii mari s-a desfășurat bine. Da, au fost anumite încălcări, începând de la agitațiile electorale, transportarea organizată a alegătorilor, până la mici deficiențe privind numărarea voturilor. Încălcări tehnice, de procedură s-au înregistrat în 61 de cazuri din 308. Am spus câte cazuri de agitație electorală au fost, de transportare organizată a alegătorilor, dar cum influențează asta rezultatele alegerilor, rămâne la discreția organelor de drept să investigheze. Noi doar am supravegheat. Organele electorale, care au întocmit procesele verbale de numărare și procesul total de activitate pe birou, inclusiv persoanele delegate de candidații electorali, care au participat la numărarea voturilor, trebuie să menționeze încălcările. Dacă lipsesc semnăturile lor, înseamnă că nu există niciun temei.

Cum ar putea fi educată societatea noastră, astfel încât, să nu mai cadă în jocul politicianilor de a pune la cale niște încălcări, tentative de a corupe alegătorii?

P. Postica: În primul rând să se informeze. Indiferent de cadourile cu tentă electorală pe care le-au primit sau dacă a fost rugat foarte frumos să voteze pentru un anumit concurent

electoral, fiecare cetățean trebuie să conștientizeze că atunci când intră în cabină este singur. Există doar ștampila de votat și buletinul de vot, și absolut nimeni nu vede unde vei aplica ștampila. Nimeni nu poate să ști pentru cine ai votat și există foarte puține cazuri de încălcare a secretului votului.

Sursa: www.jurnal.md